

freedom in their poetry is explored, as well as similar qualities in the works of two poets such as: patriotism, tireless, fearless, steadfast fortitude, availability of academic education are identified.

Keywords: *comparative, Taras Shevchenko, Malekosh-Shoara Bahar, poetry, homeland, freedom.*

УДК 821.531 "19/20"

А. О. Налімова, асист.

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

КОРЕЙСЬКА ХУДОЖНЯ ФАНТАСТИКА ХХІ ст.

Стаття присвячена сучасним корейським прозовим творам, що містять елементи фантастики. Виокремлено основні риси фантастичної літератури сучасності на матеріалі творів корейських письменників ХХІ ст. У статті автор пропонує власний погляд на трактування фантастичних елементів у літературних творах.

Ключові слова: *художня фантастика, сучасна література Республіки Корея, фантастичне.*

Протягом ХХ століття у світовому літературознавстві велися дискусії стосовно художньої фантастики, а також вивчалися головні риси фантастичної літератури. Однак єдиного тлумачення терміна *фантастика* не існує, оскільки погляди вчених, критиків і письменників іноді кардинально відрізняються. Фантастична література Кореї (환상문학) має низку принципових відмінностей від, наприклад, європейської чи американської, оскільки розвиватися цей жанр, як окремий літературний напрям почав зовсім недавно. Через це, як на нашу думку, виникла необхідність глибшого дослідження корейських фантастичних літературних творів, виокремлення їх особливих рис – саме цим і визначається **актуальність** дослідження.

Мета наукового дослідження – встановити на матеріалі фантастичних творів ХХІ ст. основні ознаки корейського жанру фантастики, а також проаналізувати тематику та образність відповідних літературних творів як відбиток соціальних змін, що відбулися у корейському суспільстві.

Існують різноманітні підходи до потрактування поняття *художня фантастика*. Протягом довгого періоду вважалося, що фантастика – це особливий художній метод (Р. Нудельман,

Є. Тамарченко), але, починаючи з кінця 1970-х, така думка поступово перестала бути панівною. Сьогодні фантастику розглядають: і як окрему галузь літератури (А. Стругацький, Б. Стругацький), і як літературний жанр (Т. Бовсунівська), як жанр мистецтва (К. Мзареулов), як галузь художньої творчості (О. Осипов), як літературну стратегію (Т. Чернишова), як трансісторичну категорію естетики (К. Фрумкін), як форму художнього моделювання "вторинного світу" (А. Ройфе). У дослідженнях проблеми можна виділити точку зору О. Стужук, яка пропонує тлумачення фантастичного як особливого типу естетичного мислення-відчуття і художнього бачення. Так, на думку вченої, художня фантастика виступає: а) як прийом – застосування елементів фантастики у нефантастичних текстах; б) як концепт – синтез філогенетичних, онтогенетичних, жанротвірних чинників художньої фантастики. Урамках фантастики-концепту дослідниця виділяє три підгрупи текстів: власне фантастика, наукова фантастика та фентезі [6, с. 6].

Корейські дослідження фантастики переважно ґрунтуються на роботі французького вченого Ц. Тодорова "Вступ до фантастичної літератури" (1970), де автор всебічно проаналізував жанр фантастики. Також знаходимо посилання на інших європейських учених, зокрема І. Бессьєр, яка вважає, що фантастика відноситься до оповідної форми, відмінної від інших літературних форм наявністю надприродного, що виражається через залучення елементів неможливого у рамках реалістичного [12]. К. Г'юм, виходячи з того, що надприродне/фантастичне може використовуватися в художньому творі з різною метою, виділяє кілька типів текстів. З одного боку, це *literature of illusion*, або ескапістська література, а з іншого, – *literature of revision* ("література перегляду", або дидактична). У творах першого типу фантазія – засіб відходу від труднощів чи одноманітності навколишнього світу та створення цікавішої ідеалізованої реальності. Сюди відносять ідилії, а також пригодницькі казки. У дидактичній літературі надприродне служить формою для вираження, як правило, етичних ідей автора щодо того, яким слід бути людині чи світу. Читач не лише занурюється в альтернативну реальність, йому пропонують "план" щодо перетворення навколишнього світу відповідно ідей автора [13, с. 25].

Серед корейських наукових розвідок стосовно фантастичної літератури зазначимо дисертацію Кіма Йонхі [16], який поділив фантастичні елементи у сучасних корейських творах на групи за їх функцією у творі. Також фантастичне розглядається в роботі Кім Арим [15], яка заглибилась в історію фантастики і на прикладі творів ХХІ ст. аналізує розвиток цього жанру в Кореї. Наукова розвідка Кім Чонйюля [18], який досліджував фантастичні елементи, а саме стиль та наративну стратегію цілої групи сучасних авторів. Ми, проаналізувавши вищезазначені наукові дослідження, доходимо висновку, що у корейському літературознавстві фантастика вважається метажанром, що підтверджується Ко Йонілем [17].

Зазначимо, що, як і у більшості літератур світу, фантастичні елементи зустрічаються ще у стародавніх корейських міфах та легендах. Однак, протягом тривалого часу фантастичні твори в корейській літературі недооцінювалися, натомість переважали реалістичні романи. Проте, протягом останніх десятиліть фантастична література стає дедалі популярнішою.

Твори таких письменників-постмодерністів, як Пак Мінгю, Пхьон Хейон, Кім Чунхьок, Кім Іхван, які з'явилися після 2000-х рр., відрізняє абсолютно новий підхід до фантастики. Корейський літературознавець Лі Ѓвангхо називає твори, написані у ХХІ ст. – "Zero gravity" пояснюючи це відсутністю у авторів почуття політичного тиску, притаманного попереднім поколінням [14, с. 44]. Поділяє цю думку і І. Цой, яка зазначає, що відійшовши відполітичних тем, які зачіпають інтереси маси людей, певних груп, письменники звернули свою увагу на життя окремого індивіда, його внутрішній світ, на проблеми, що хвилюють кожного: шлюб і розлучення, батьки і діти, стосунки між чоловіком та жінкою [10, с. 303]. Ми цілком погоджуємося з цим, оскільки вважаємо, що творчість сучасних корейських письменників відрізняється "позаісторичним" та "позакорейським" підбором персонажів та описом подій.

Проаналізувавши низку сучасних фантастичних творів, ми виокремили декілька їхніх головних ознак. Однією з них є спотворення у часі та просторі. Моделювання художнього світу у цих творах відбувається із залученням віртуальної реальності та

снів, поєднанням реального й ірреального. Так, нерідко можна зустріти несподівану ситуацію, підміну звичних понять, тому читач не одразу розуміє, де перетинаються межі фантастичного простору та дійсності.

Наприклад, зміни у просторі можна знайти оповіданні "Бісквіт" ("카스테라", 2005) з одноіменної збірки Пака Мінгю (박민규). Головний персонаж цього твору – студент-першокурсник, який живе сам неподалік університету. У його кімнаті стоїть дуже шумний холодильник, і це спочатку дратує хлопця, але поступово він змиряється з тим, що полагодити його неможливо. Цей шум з плином часу допомагає не відчувати самотності та навіть замінює студенту друга. Пізніше головний герой наділяє побутовий пристрій рисами індивідуума, і починає вірити, що це перероджений хлопчисько-хуліган. Студент починає усвідомлювати, що людство використовує холодильники не за призначенням і вирішує покласти туди найцінніше, що в нього є – книги та диски, а потім і багато інших різноманітних предметів та людей, що його оточували, тобто усе те, що на його думку, треба уберегти від "гниття". Серед цього розмаїття туди потрапили і батьки головного персонажа, а також Америка та Китай. Але вранці після Нового року, студент відкрив дверцята холодильника і знайшов там лише невеликий шматочок бісквіта.

Таким чином, у творах Пака Мінгю реалістичний опис дійсності переплітається з фантастичними елементами, за допомогою яких сатирично зображено сучасне суспільство "пізнього капіталізму", де у соціальних структурах, серед яких сім'я та школа, відбувається відчуження людей. Також часові та просторові викривлення у творах можна потрактувати як спробу втекти від неприємної реальності, у якій присутня значна кількість людських вад, а натомість прагнення створити новий, кращий світ.

Ще одним яскравим прикладом є твори Кіма Чунхьока (김중혁), де різні об'єкти навколишньої дійсності з'являються разом з незвичними виробами, які існують тільки в уяві автора: авторучки, які можна підточити, MP3-плеєри у формі земної кулі, що грають музику з різних країн залежно від того, як одягти навушники тощо. Кім Чунхьок дає цим виробам власні назви та вдихає життя навіть

у незначні предмети у його творах. В оповіданні "Музей непотрібних речей" ("무용지물 박물관", 2006) оповідач працює у дизайнерській компанії під назвою "Les Small", яка спеціалізується на зменшенні будь-яких речей. Компанія стає популярною після розробки радіо, яке легко вміщається в антені. Таким чином, у оповіданні читачу пропонується спробувати переосмислити свій погляд на все те, що ми вважаємо цілком очевидним та істинним.

Загалом, творчість Кім Чунхьока вирізняється особливою увагою до неживих предметів. Можливо, у такий спосіб автор прагне донести до читача, що кожна людина, хоча і є лише цеглинкою світового суспільства, однак навіть без однієї з таких цеглинок світ був би іншим, бо не існує незначних предметів та незначних людей. Проте, з іншого боку, таку увагу до предметів можна розглядати як критику автором фетишизму в сучасному суспільстві, адже за "цифрової доби" люди менше переймаються духовним багатством, натомість задовольняються наявністю різноманітних гаджетів.

Ще однією відмінною характеристикою корейських фантастичних романів ХХІ ст. є звернення до органів чуття читача: слуху, смакових рецепторів, тактильних відчуттів, що допомагає стерти межу між реальністю та вигадкою. Прикладом є твори Пхьон Хейон (편혜영) – письменниці, творчість якої сповнено жорстоких і гротескних образів: кров і нутроці kota, гнильний запах з величезного сміттєзвалища, житловий комплекс, де вирує епідемія. У цьому дивному просторі живуть лише людські "тіла", оболонки без душі, або ж люди перетворюються на тварин, керуючись лише первісними інстинктами. Її збірка оповідань "Aoi Garden" ("아오이가든", 2005), роман "Попіл та червоне" ("재와빨강", 2010) не могли не привернути увагу читачів своїм шокуючим змістом. Як каже сама Пхьон Хейон, їй цікаво розглядати дуальність характеру людини, бо автор досліджує душі та поведінку людей, які опинилися в екстремальних ситуаціях (землетруси, епідемії тощо). Автор представляє нове покоління письменників, яке зображує божевілья сучасності, "темну" сторону сучасної урбаністичної цивілізації. Персонажі у творах Пхьон Хейон не можуть протистояти оточенню та обставинам,

у них відібрали саму можливість жити нормально, і вони блукають у вічності, не знаючи, куди йти. Події у її творах відбуваються не в Кореї, а імена персонажів абстрактні, не корейські. Можливо, письменниця хоче наголосити, що у наш час людей повинні хвилювати проблеми не тільки "місцевого значення", а й людства в цілому. Очевидно, звернення до такої форми оповіді, де читачі відчувають дискомфорт і страх, переконує, що наша повсякденна реальність ще страшніша, ніж сюрреалістичні та гротескні описи в її творах.

Третьою прикметною рисою сучасних літературних творів з елементами фантастики є анімізація речей та "опредмечування" людей, адже нерідко головними персонажами творів стають предмети і тварини. В оповіданнях зі збірки під назвою "Бісквіт" Пака Мінгю головними персонажами нерідко виступають тварини ("Дякую, і справді борсук", "고마워,과연너구리야", 2003; "Так? Жираф", "그렇습니까?그린입니다", 2004; "Скажи а-а, пелікане!", "아,하세요펠리컨", 2005), які поведуться як люди, і таким чином стирається межа між світом людей та світом природи.

В оповіданні в жанрі наукової фантастики "Твої метаморфози" ("너의변신", 2010) Кіма Іхвана (김이환) йдеться про утопічне майбутнє, де людина може повністю змінювати свою зовнішність, здатна перетворитись на вправного спортсмена з трьома руками чи стати схожою на давньогрецького атланта з бездоганними пропорціями тіла. Дійові особи твору – пара гомосексуалістів, один з яких вирішив "виправити" свою зовнішність. У кінці твору він, після численних перетворень тіла, наважився на експеримент, у якому людей перетворюють на рідину і вміщують у спеціальні пакети, через стінки яких проникає кисень, що дає можливість взаємодіяти з навколишнім середовищем. Суть такого експерименту – перевірити чи залишиться людина особистістю, не маючи звичної для неї оболонки – тіла.

Отже, у світі, де все продається, зовнішність допомагає стати "вигіднішим" товаром для суспільства, амбіційність людини перетворює її на порожню оболонку, а у погоні за зручністю та привабливістю тіла, людина забуває про душу та здоровий глузд. Така фантастична реальність певною мірою нагадує су-

часність, тому оповідання "Твої метаморфози" є попередженням для людей, котрі не вміють приборкувати власні бажання. На нашу думку, залучення алегорій у фантастичних творах допомагає авторам досягти ефекту відсторонення задля того, щоб читач подивився на себе іншими очима, побачив свій внутрішній світ, збагнув, що сучасні люди часто втрачають людяність, гуманне ставлення до інших, перетворюючись на пасивних споглядачів, що не бажають змінити суспільство.

Таким чином, ми виокремили три основні риси сучасних корейських фантастичних творів. Незважаючи на те, що вищезазначені автори використовують різні стилі і прийоми, об'єднав їх спільна тема пошуку людиною свого місця в цьому світі. Головною темою, що є наскрізною майже для всіх творів, є тема самотності, яка також притаманна корейській літературі попередніх поколінь. Але людина вже не змушена протистояти оточенню, а є індивідуумом, який лише намагається збагнути сенс життя. Таким чином, твори сучасних корейських авторів, написаних згідно сучасної постмодерної традиції, відрізняються, здавалось би, "некорейським" поглядом на життя, що простежується в підборі назв чи імен у їх творах. Однак глибоке дослідження їхньої творчості дозволяє зрозуміти, що за сучасним трактуванням приховується саме корейське бачення світу. Адже, по-перше, персонажі пофілософському ставляться до навколишньої дійсності, розуміючи, що її неможливо змінити, а по-друге, часто зустрічається класичний для традиційної корейської літератури образ мандрівника, який блукає в пошуках істини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бовсунівська Т.В. Теорія літературних жанрів: Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: Підручник / Т.В. Бовсунівська. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2009. – 519 с.
2. Ли Сан Юн. Новые тенденции в современной корейской литературе (1990–2010 годы) // Корея: уроки истории и вызовы современности. – М.: ИДВ РАН, 2013. – С. 297–304.
3. Мзареулов К. Фантастика. Общий курс [Електронний ресурс] / К. Мзареулов. С. 33–71. Режим доступу: <http://www.gumer.info>.
4. Нудельман Р. И. Фантастика // Краткая литературная энциклопедия. Т. 7. – М., 1972. – 890 с.
5. Стругацкий А.Н. Куда ж нам плыть? (сборник публицистики) / А. Стругацкий, Б. Стругацкий. – Волгоград: Людены: МППО, 1991. – 128 с.

6. Стужук О.І. Художня фантастика як метажанр (на матеріалі української літератури ХІХ–ХХ ст.): автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец.10.01.06. / О.І Стужук. – Київ, 2006. – 14 с.

7. Тамарченко Е.Д. Уроки фантастики // В мире фантастики. – М., 1989, – С. 130–151.

8. Годоров Ц. Введение в фантастическую литературу Текст / Перев. с фр. Б. Нарумова. – М. : Дом интеллектуальной книги, Русское феноменологическое общество, 1997. – 144 с.

9. Фрумкин К.Г. Философия и психология фантастики / К.Г.Фрумкин. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 240 с.

10. Цой И.В. Корейская литература начала ХХІ-го века – рассказ Пак Мингю "Бисквит" (Кхастхэра, 2003) // Материалы V Международной научной конференции "Проблемы литератур Дальнего Востока". Том 3. – СПб, 2012. – С. 235–249.

11. Чернышева Т.Д. Природа фантастики/ Т.Д. Чернышева. – Иркутск, 1985. – 336 с.

12. Bessière I. Le Récit fantastique: La poétique de l'incertain/ I. Bessière. – Paris: Larousse Université, 1974.

13. Hume K. Fantasy and Mimesis/ K. Hume. – Methuen, N.Y&London, 1984.

14. Lee Kwang Ho. Cultural Hybridity in Contemporary Korean Literature // Korean Journal. – 2007. – Vol.47. No.1 – P. 28-49.

15. 김아름. 2000년대 한국 소설에 나타난 환상적 상상력: 편혜영, 박민규, 황정은을 중심으로, 학위논문 / 김아름. – 광주, 2011.

16. 김영희. 한국 현대한 상소설 연구, 학위논문 / 김영희. – 서울, 2007.

17. 고영일. 환상문학의 이론적 고찰, 이베로아메리카연구. 제11권. 2000. – 239–253쪽.

18. 김종열. 2000년대 한국 소설의 환상성 연구 : 박성원, 박형서, 박민규를 중심으로, 학위논문 / 김종열. – 서울, 2014

19. 김중혁. 펍킨뉴스. -문학과지성사, 2006.

20. 박민규. 카스테라. 박민규 소설문학동네. – 파주, 2005.

Стаття надійшла до редакції 16.04.15

А. Налимова, ассист.
КНУ им. Т. Шевченко, Киев

Корейская художественная фантастика ХХІ века

Статья посвящена современным корейским прозаическим произведениям с элементами фантастики. Выделены основные черты фантастической литературы на материале произведений корейских писателей ХХІ века. В статье автор предлагает свой взгляд на трактовку фантастических элементов в произведениях.

Ключевые слова: фантастическое, современная литература Республики Корея, художественная фантастика.

A. Nalimova, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

Korean artistic fiction of XXI cent

The article deals with modern Korean novels with fantasy elements. In the article are identified basic features of the fiction on the material of Korean writers of the XXI century. The author offers his view on the interpretation of the fantastic elements in the works of contemporary writers.

Keywords: *fantastic, contemporary Korean literature, fantasy novels.*

УДК 821.161.2-1.09 **Василь Голобородько**

Н. В. Науменко, д-р філол. наук, проф.
Національний університет харчових технологій, Київ

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАЛІТРА ЗБІРКИ ВАСИЛЯ ГОЛОБОРОДЬКА "БІЛІ КІМНАТНІ РОСЛИНИ"

Предметом розгляду у цій статті стала нова збірка Василя Голобородька "Білі кімнатні рослини", видана 2013 року. Дотримуючись традицій верлібротворчості "Київської школи", у кожній окремій поезії автор створює нову інтерпретацію знаних жанрів, проводячи їхні концепти через вільну віршову форму й на цій основі додаючи нових рис до свого індивідуального стилю.

Ключові слова: *українська поезія, творчість Василя Голобородька, верлібр, жанр, стиль, образ, інтерпретація.*

Із осягнення жанру розпочинається осягнення образного рівня твору. Адже жанр, як вважав М. Бахтін, – це перша стадія естетичного освоєння об'єкта. Якщо скристалізувався задум певного жанру (іншими словами, письменник вирішив, що писатиме поему, новелу, драму, роман – в усіх цих жанрах можна втілити одні й ті самі події), то відбувається виокремлення події з життя, вона набуває нових, не притаманних їй раніше форм.

Образна природа жанру виявляє себе двоїсто: будь-який жанр є модифікацією тих жанрів, які уже існували в літературі; будь-який жанр (якщо йдеться про високохудожній твір) є унікальним. Тому письменники намагалися й намагаються дати своїм творам жанрові визначники, підкреслюючи і традиційність, і новаторський характер створеного. За допомогою заголовка